

Transpersoner syns inte ofta, men de har ju alltid funnits. Det vill Nadja Karlsson visa när hon under Pridefestivalen har guidade transvandringar i stan. Hon tar med Situation Sthlm på en egen visning i trans-stockholm. **TEXT MARIA HAGSTRÖM FOTO MARTINA HOLMBERG**

TRANSANS GUIDE TILL STOCKHOLM

Det är inte svårt att lägga märke till Nadja. Hon är 187 centimeter lång. Men det är inte de många centimetrarna som främst gör att hon sticker ut, det beror snarare på att hon är en man som är en kvinna. Född som Stefan Karlsson står nu Nadja framför oss i röda byxor, blus och välsminkat ansikte.

– Som transperson sätter man sociala regler ur spel. Folk tycker att de kan tokstrirra, säger hon.

Men Stockholm är rätt ok – för stockholmarna tycker inte om att förlora ansiktet.

– Skulle det gå en dinosaurie förbi här på gatan skulle de säga "där är senaste modellen av T-rex" bara för att vara cool. Men på sommartid finns mycket turister här. Det är en annan grej.

Nadja berättar om en vandring hon hade för något år sedan då en turistfamilj inte kunde sluta stirra. Nadja bad de trettio personerna i vandringsgruppen att vända sig om samtidigt och stirrade tillbaka. Det hjälpte.

Det är en sådan vandring hon ska ta med oss på. Den transvandring som hon håller 27 och 29 juli under Pridefestivalen.

– Jag vill visa en värld som alltid har funnits och därför är naturlig, säger hon och

berättar att det till exempel fanns män på vikingarnas tid som begravdes med kvinnogrejer.

TRANSVANDRINGEN STARTAR VID Dramaten. Inte särskilt konstigt – teatern har alltid varit en skyddad värld för transpersoner, eller könsöverskridare som de också kallas. Nästa plats är Berns, för det har varit ett ställe för queermänniskor. Där firades det efter andra världskriget när homosexualitet inte längre var olagligt. Här var det också tänkt att John Lind skulle uppträda vid sekelskiftet. Han var en världsberömd

damimitatör. Stockholmspressen skrev att han var det vackraste och spädaste och att Gud begick ett misstag när John Lind gjordes till man. Men i Sverige blev han aldrig riktigt berömd.

Nadja är långt ifrån världsberömd men blir ändå stoppad på väg bort från Berns av en ung man med block och penna.

– Jag brukar samla autofrafer, alla möjliga. Jag har Lady Gaga och Bob Dylan, berättar han.

– "Lade Gaga", Dylan och så Nadja Karlsson, säger Nadja roat och skriver sin autofraf i en svart bok med världsäknt sällskap. ►

DROTTNING KRISTINA ÄR ETT GANSKA TRAGISK MÄNNISKOÖDE EGENTLIGEN. HENNE KAN MAN PRATA HUR MYCKET SOM HELST OM

– My God, utbrister Nadja när mannen gått. Det där har inte hänt förut. Det var roligt.

Nadja har inte alltid levt öppet som transperson. Det var först för fem år sedan som hon kom ut efter att ha levt 40 år som man, straight och gift.

– Jag har alltid varit transa men jag har dolt det, säger hon.

Hon minns ett av sina första minnen; hade precis haft barnkalas, fem år fyllda, och låg i sin säng och drömde om att få ha en ballerinakjol på sig.

– Jag försökte ju berätta det, men barn förstår ganska tidigt vad som är rätt och fel. Och det här var inte ok.

Två år senare skulle familjen på semester – åkte för att titta på när Ölandsbron byggdes. I bilen satt de och pratade om årets fjollhändelse schlagerfinalen och diskuterade en klänning där. "Den skulle jag vilja ha!" utbrast den sjuårige Stefan. Det blev alldeles tyst i bilen och mamman vände sig om: "Du är väl inte en sån där?!"

– "En sån där" då är det ju något man inte

ens kan uttala. Det är så fult.

I tonåren försökte Stefan förtränga det. Men när han blev äldre klädde han sig ibland i kvinnokläder, i smyg.

– Det är en rätt jobbig tid. Man skäms och är inte så stolt över att man smyger.

Efter en livskris i fyrtioårsåldern fick Stefan hjälp av en kurator på RFSL att sakta börja acceptera sig själv.

VI GÅR MOT Kungsträdgården, tittar i riktning mot slottet. För nu ska vi prata kungligheter och drottning Kristina. Hon föddes en decemberdag 1626. Hovet skjuter salut att en pojke har fötts. Efter några timmar ändrar man saluten. Pojken är en flicka. Det finns diskussioner om Drottning Kristina var hermafrodit, tvekönad. Hon uppfostrades som en pojke och klädde sig ofta i manliga kläder. Och något kärleksförhållande hade hon inte. I alla fall inte med en man.

– Drottning Kristina är ett ganska tragiskt människoöde egentligen. Henne kan man prata hur mycket som helst om.

Det märks, för Nadja fortsätter att berätta om drottningen som abdikerade. Samtidigt passerar en medelålders man med rödrutig skjorta förbi Nadja. Han stannar förvånat upp. Stirrar odiskret. Går några meter. Vänder sig om. Stirrar. Går en bit till. Vänder sig åter om. Stirrar. Och Nadja pratar på och berättar om en lördagskväll för inte så länge sen. De var några transpersoner som skulle till en klubb i Gamla stan. Med sig hade de Gunilla, Gunnar egentligen, som skulle komma ut för första gången.

– Hon blev rätt packad och får för sig att hon ska kissa på slottet.

Nadja skrattar och berättar att vakten såg dem. "Hallå där borta!" ropade han och kom springande.

– Men vakten vet inte vad han ska göra när han ser att det är en transa som kissar. Han tappade hakan den stackars värnpliktinge. Och nu går Gunilla under benämningen kisstransan.

PÅ HAMBURGERBÖRS HÄNGER affischer som gör reklam för REA och Joe Labero. 1980 var det After Dark och Christer Lindarw som hade sin första stora show här. Något började hända då på 80-talet; tv och tidningar började uppmärksamma dragqueens. Men så hände något annat som fick utvecklingen att backa; skräcken för aids spreds som kalla kårar genom befolkningen.

– Jag plåtade gayparaden någon gång på 80-talet och mina vänner som gick där slängde ut godis till barn. Men barnens mammor stod och skrek "ta inte på dom, ni får aids".

Mycket har förändrats sedan dess. Men det var inte förrän 2009 som samtliga transpersoner togs med i diskrimineringslagen och sjukdomsstämpeln för transvestism togs bort. Men det finns mycket fördomar.

– Om du går hem och slår på transvestit på nätet så kommer det att stå "en person som blir sexuellt upphetsad i motsatta könets kläder". Det skulle betyda att jag är "hard on" hela tiden. Typisk dum grej man fått för sig. Det jobbiga är att det finns så mycket sexualisering kring oss, men man tonar nästan ner sin sexuella sida. Det spelar inte så stor roll egentligen, man är så glad att få leva som den personen man är.

Något som gör Nadja förbannad är att transpersoner som vill göra ett könsbyte måste sterilisera sig först.

– Vi tvångskastreras. Jag vet ingen annan grupp som inte får fortplanta sig.

Skulle hon vilja göra ett könsbyte?

– Till viss del skulle jag vilja det. Men samtidigt tycker jag att jag ska kunna leva som jag gör nu, mitt emellan på något sätt. Det här med män och kvinnor, ja tänk om jag kunde dela in världen så enkelt. Det är väldigt svårt för oss att dela upp denna värld som ni i "den normala världen" tycker är så tryggt att göra.

HAMNGATAN ÄR FYLLED med ölblöta studenter som vrålar över lastbilsflaken. NK, det är transvandringens nästa stopp. Anledningen är den svenska fotografen Christer Strömholm. Han plätade ofta transor och på 60-talet ställdes hans bilder ut i restaurangen på NK. Men svenskarna fattade inte att det var transor på bilderna. I recensioner skrev man att det var väldigt paranta damer från Frankrike, men att de ju är så överdrivna där.

Det här är Nadjas kvarter nuförtiden. NK för shopping, Östermalm för att bo.

– Jag håller på att bli en Östermalmskärning. Jag är ju verkligen på något sätt en vän-

stermänniska, men det är ju i de borgliga miljöerna man är mest accepterad. Och jag håller mig helst i innerstan. Här upplever jag det inte som särskilt hotfullt.

Vid transvandringens slut, vid David bagares gata, där Christer Lindarw en gång började sin scenkarriär, berättar Nadja om "Rosen" – en person som hon hittat i polisens register från 1897. "Rosen" tog emot män i sin lägenhet som prostituerad. Han klädde sig till kvinna och dolde könsorganet med hjälp av påse och kläder. Efteråt ville han inte ha betalt. Till slut var det några som blev misstänksamma och kontaktade rättskaffens män. Polisen tog "Rosen" men tyckte synd om honom – en man som klär sig som kvinna och säljer sig var det mest förnedrande polisen kunde tänka sig. "Men du gjorde det väl för penningarna", frågade en konstapel och Rosen svarade: "nej, för jag är sådan".

– Han hade bestämt sig för att nu räcker det, nu tänker jag inte ljuga längre. Det är det Pride handlar om. Att till slut ställa sig upp och säga att nej fan, det här är jag och jag tänker inte ljuga om det. ☹

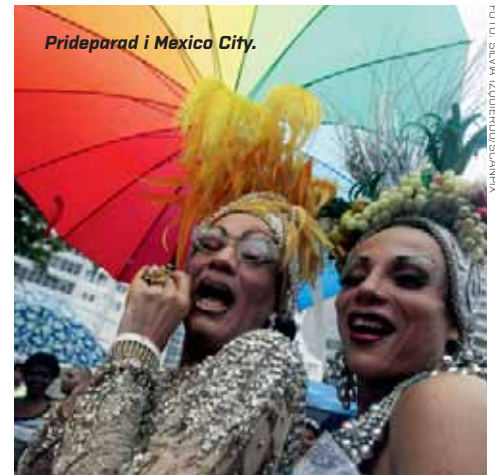

FOTO: SILVIA TQUIERO/SCANPIX

TRANSPERSONER Transpersoner är människor som genom sina könsuttryck och/eller könsidentiteter avviker från könsnormen. De kan till exempel vara transsexuella, transvestiter, transgenderer, intergender, dragkings och dragqueens. Transpersoner kan uppfatta sig vara män, kvinnor, både man och kvinna eller neutrala, oberoende av om deras biologiska kön och juridiska kön är manligt eller kvinnligt. Att vara transperson har inte något med personens sexuella läggning att göra. Den svenska föreningen för transpersoner heter Transföreningen FPES och finns på www.fpes.se.

UNITED STAGE ARTIST PRESENTERAR

kent

SOMMARTURNE 2010

Stockholm

22 juli. Långholmsparken

www.ticnet.se 077-170 70 70 samt sedvanliga förköpsställen.
13 årsgräns
www.unitedstage.se www.kent.nu

